

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, доцента АБАКУМОВОЇ Юлії Вікторівни
на дисертаційну роботу ДОЛГОВА Антона Геннадійовича
«КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІ ЗАСАДИ ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ
ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ», подану на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 081- Право

Актуальність теми дисертації

Застосовуючи кримінальне покарання, законодавець, правозастосувач, та й суспільство в цілому, зазвичай, розраховують на те, що в решті решт поведінка правопорушника наблизиться до певного позитивного зразка та не становитиме більше загрози для охоронюваних законом інтересів суспільства та держави. Іншими словами, особа, яка відбула кримінальне покарання не повинна більше вчиняти нових кримінальних правопорушень чи інших проступків. І, хоча, на сьогодні в Україні позбавлення волі будь-який із видів покарання може істотно обмежувати права та свободи засудженої особи та може прямо впливати на психіку, державі слід докладати максимум зусиль для того, щоб, відбувши покарання, засуджений повертався до суспільства як повноправний його член та міг реалізувати себе там. Однак це можливо тільки за тієї умови, що він реально повноцінно виправиться і ресоціалізується в соціумі. Тому дослідження передбачених законодавством засобів та методів, які допомагають виправлятися та ресоціалізуватися особам, які є засудженими, є досить актуальним.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Слід зазначити, що дисертаційне дослідження Долгова А. Г. базується на комплексному системному підході та характеризується відповідним рівнем узагальнення. Належний ступінь наукової обґрунтованості та достовірності результатів наукової роботи забезпечений застосуванням як загально наукових, так і спеціально юридичних методів наукового пізнання.

Така оцінка роботи ґрунтується на результатах опрацьованих

здобувачем та використаних у тексті дисертації наукових, навчальних і нормативно-правових джерел (всього 231 найменувань на 26 сторінках), зібраних у ході даного дослідження статистичних та інших емпіричних матеріалів, а також виведених здобувачем на цій основі елементів наукової новизни (всього 13 положень). Логічно побудована структура дисертації дозволила автору послідовно розглянути всі окреслені ним питання та підвести під кожне положення новизни належну теоретичну базу.

В процесі дослідження, на виконання означеної мети дисертації, були досягнуті результати, які містять ознаки наукової новизни, зокрема автором вперше:

1) Виокремлено п'ять історичних періодів становлення та розвитку кримінально-виконавчі засади виправлення засуджених до позбавлення волі;

2) Сформульовано авторське визначення поняття «кримінально-виконавчі засади виправлення засуджених до позбавлення волі»;

3) Обґрунтовано, що кримінально-виконавчі засади виправлення засуджених до позбавлення волі утворюють декілька самостійних елементів, таких як:

- правова основа виправлення засуджених до позбавлення волі;
- дуалізм суб'єктів виконання та відбування кримінальних покарань;
- правовий статус суб'єктів виконання та відбування кримінальних покарань;
- соціально значущий результат у виді виправлення засуджених до позбавлення волі та запобігання вчинення ними нових кримінальних правопорушень;
- міжнародне співробітництво у сфері виправлення засуджених до позбавлення волі.

Також деякі положення і позиції автором було удосконалено, а деякі – набули подальшого розвитку.

Достовірність наукових результатів дисертаційного дослідження забезпечується до того ж їх використанням:

- у науковій діяльності для формування теоретичного підґрунтя задля розвитку наукових досліджень опрацьованих категорій, зокрема: підготовки монографій, навчальних посібників, наукових статей, тез доповідей, а також при проведенні наукових і науково-практичних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів) та у освітньому процесі при викладанні навчальної дисципліни «Кримінально-виконавче право» (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 06.03.2024 р.);

- у правозастосовній діяльності – в процесі підготовки матеріалів про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, заміну невідбутої частини покарання більш м'яким, зміну умов тримання засуджених до позбавлення волі, а також під час реалізації елементів правового статусу засуджених в місцях несвободи в Україні (акт впровадження Державної установи «Миколаївський слідчий ізолятор» від 03.01.2024 р.).

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання правил академічної доброчесності.

Дисертаційна робота представляє собою завершену наукову роботу, що складається із анотації, списку публікацій, вступу, трьох розділів, що охоплюють одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність наукового дослідження, наголошено на зв'язку теми дисертаційного дослідження з науковими програмами і науковими темами закладу вищої освіти. Автор чітко визначив: мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, а також методологічну основу дисертації. Сформульовано наукову новизну, викладено основні положення, які виносяться на захист. Належним чином продемонстровано наукове та практичне значення одержаних результатів. Зазначається про апробацію результатів наукового дослідження та вказуються публікації.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади виправлення засуджених до позбавлення волі в Україні» дисертант охарактеризував стан, методологію наукового дослідження, генезис та міжнародний досвід

виправлення засуджених до позбавлення волі в Україні.

В другому розділі «Правові та організаційні основи кримінально-виконавчих засад виправлення засуджених до позбавлення волі в Україні» автор досліджував поняття, зміст, нормативно-правове забезпечення та види суб'єктів кримінально-виконавчих засад виправлення засуджених до позбавлення волі в Україні.

В третьому розділі «Кримінально-виконавча характеристика засобів виправлення засуджених до позбавлення волі в Україні» здобувач вирішував проблеми щодо того, яку корить для виправлення та ресоціалізації засуджених мають: режим, суспільно-корисна праця, соціально-вихована робота, загальноосвітнє та професійно-технічне навчання та громадський вплив.

На основі проведеного дослідження автор зробив відповідні висновки та вивів положення наукової новизни. У висновках до дисертаційної роботи Долгов А. Г. викладає найбільш значущі аргументовані на сторінках роботи результати, які є підсумками проведеного ним наукового дослідження. Робить відповідні пропозиції щодо удосконалення вітчизняного законодавства у сфері забезпечення прав та свобод засуджених та щодо проблем їх виправлення та ресоціалізації.

В цілому, слід підтримати основні положення дисертації, що виносяться на захист. Як позитивну рису слід відзначити ту обставину, що висновки після кожного із розділів роботи сформульовані автором досить чітко та відображають головні положення дослідження. Також особливої уваги заслуговує дослідження здобувачем генезису виправлення засуджених до позбавлення волі в Україні.

За своїм змістом та оформленням дисертаційне дослідження Долгова Антона Геннадійовича повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 – Право. Дисертаційна робота є завершеною науковою працею та свідчить про наявність особистого внеску автора щодо підходів до визначення напрямів та засад виправлення засуджених до позбавлення волі в

Україні.

На основі аналізу тексту дисертаційного дослідження, представленого для рецензування, можна зробити висновок, що дана робота є результатом самостійних досліджень Долгова Антона Геннадійовича. Вона не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Всі використані ідеї, результати та тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело. Слід наголосити, що здобувач належним чином дотримувався правил і принципів академічної доброчесності.

Мова та стиль викладання результатів.

Дисертаційна робота написана науковою українською мовою, послідовно і логічно, з використанням загальноприйнятної правничої термінології. Стиль викладання науковий. Будова тексту дисертації, вдале оперування заявленою здобувачем методологією наукових досліджень свідчить про належне опанування автором методологією наукового пошуку та про глибоке розуміння дисертантом проблематики предмету дослідження.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Наукові результати дисертації висвітлено в 6 публікаціях, із яких: 3 – статті у наукових фахових виданнях України та 3 – тези доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Наукові результати, описані в дисертаційній роботі, достатньо повно висвітлені у наукових публікаціях Долгова А. Г.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

Загалом можна зробити висновок, що структура дисертації Долгова А. Г. відповідає логіці наукового пошуку та дозволила авторові послідовно зупинитися на основних проблемних питаннях.

Викладені у вступі та розділах основної частини дисертації положення, які стосуються постановки проблеми в цілому та окремих її аспектів, переконують у тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, перспективними для наукового дослідження.

Текст дисертації викладено логічно, зрозумілою мовою.

Разом з тим, варто зазначити, що у дисертації Долгова Антона Геннадійовича є і ряд дискусійних та спірних положень, рекомендацій і висновків, які мають стати одним із елементів предмету її захисту, а також зобов'язують здобувача навести додаткові аргументи з приводу своєї позиції по суті проблематики, а саме:

1) У підрозділі 1.3. дисертаційного дослідження (сторінки 72 – 82), хоча дисертантом і заявлено щодо дослідження міжнародного досвіду виправлення засуджених до позбавлення волі, але не розглядається законодавство окремих держав. Описано загалом законодавство ЄС. Хіба що зазначається щодо певних проблем кримінально-виконавчого законодавства Польщі. Через це даний підрозділ виглядає дещо поверховим та непослідовним.

2) Дисертант розглядає умови щодо забезпечення з боку уповноваженого персоналу установ виконання покарань ДКВС України виправлення засуджених до позбавлення волі. Також він досліджує деякі засоби виправлення засуджених до позбавлення волі в Україні. Але, на наш погляд робота лише б виграла, якщо б автор запропонував конкретні, можливо додаткові, практичні методи, способи та засоби такого виправлення і ресоціалізації засуджених та порядок їх законодавчого регулювання.

Висновок про дисертаційну роботу.

Вважаю, що дисертаційна робота Долгова Антона Геннадійовича на тему «Кримінально-виконавчі засади виправлення засуджених до позбавлення волі в Україні» на здобуття ступеня доктора філософії виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, у якому вирішена наукова проблема, що склала зміст предмету даної наукової роботи. Дисертація містить нові наукові положення й науково обґрунтовані результати, які мають істотне значення для галузі знань 08 – Право. Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності, робота пройшла належну апробацію.

Виходячи з зазначеного, на основі вивчення дисертації та наукових праць, опублікованих по темі дисертації, слід зробити висновок, що рецензована дисертація відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в пп. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а здобувач Долгов Антон Геннадійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 – Право, за спеціальністю 081 – Право.

Рецензент:

Директор Інституту економіки
та права Класичного приватного
університету, доктор юридичних
наук, доцент

Юлія АБАКУМОВА